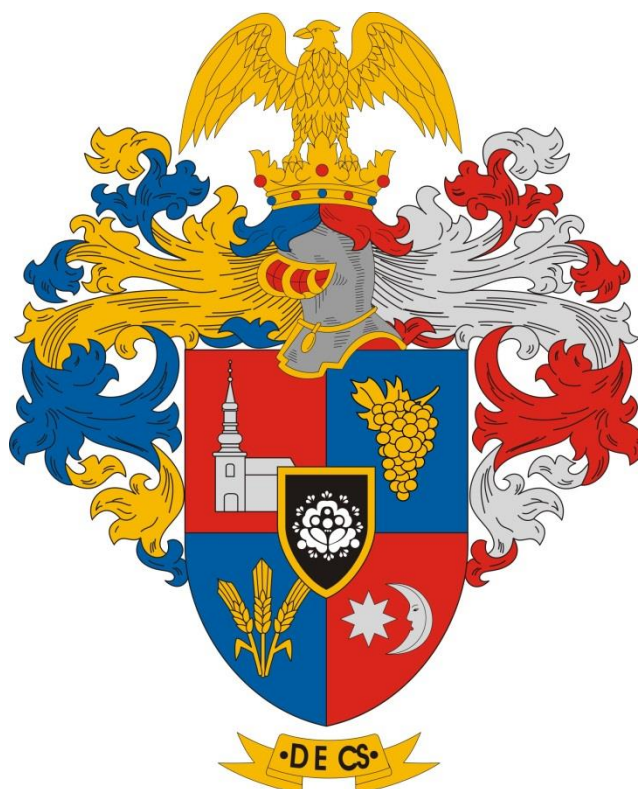

DECS NAGYKÖZSÉG TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓJA

VÉGLEGESÍTETT ANYAG KÉPVISELŐ TESTÜLETI ELFOGADÁSHOZ

2019. december

2. melléklet

Decs nagyközség településfejlesztési koncepciója**Tartalom**

A településfejlesztési koncepció rövid összefoglalása	3
1. JÖVŐKÉP	3
1.1. A település jövőképe a társadalmi, gazdasági, táji, természeti és épített környezetére vonatkozóan	3
1.2. A településfejlesztési elvek rögzítése	4
2. CÉLOK	5
2.1. A település átfogó fejlesztését szolgáló célok meghatározása.....	5
2.1.1. Átfogó fejlesztési célok - figyelembe véve a 2014-2020 időszakra meghatározott Operatív Program céljait.....	5
2.1.2. A település átfogó fejlesztési céljai a három alappillér (társadalom, környezet, gazdaság) vonatkozásában	6
2.2. Részcélok és a beavatkozások területi egységeinek meghatározása	6
2.2.1. Társadalom: A település népességének megtartása, életszínvonalának növelése	6
2.2.2. Környezet: A természeti és épített környezet megóvása, a települési környezet fenntartható fejlesztése	7
2.2.3. Gazdaság: A helyi gazdaság fejlesztése	8
2.2.4. A jövőkép, a településfejlesztési elvek, az átfogó cél és a részcélok kapcsolata.....	9
2.2.5. A fejlesztési célok értelmezése az egyes településrészekre	10
3. KIINDULÓ ADATOK A TOVÁBBI TERVEZÉSI FELADATOKHOZ	11
3.1. A stratégiához és a településrendezési eszközök készítéséhez szükséges társadalmi, gazdasági és környezeti adatok meghatározása	11
3.1.1. Demográfiai adatok	11
3.1.2. Gazdasági adatok	12
3.1.3. Környezeti adatok	12
3.2. A meghatározott területigényes elemek alapján javaslat a műszaki infrastruktúra fő elemeinek térbeli rendjére és a terület-felhasználásra irányuló településszerkezeti változtatásokra.....	14
3.2.1. Közlekedés	14
3.2.2. Új gazdasági területek kijelölése	15
3.2.3. Új lakóterületek kijelölése	15
3.2.4. Közintézmények fejlesztése.....	15
3.3. Az örökségi értékek és a védettség bemutatása, javaslatok az örökség védelmére és az örökségi érték alapú, fenntartható fejlesztésére	15
4. A MEGVALÓSÍTÁS ESZKÖZEI ÉS AZOK NYOMONKÖVETÉSE	17
4.1. A koncepció megvalósítását szolgáló eszköz- és intézményrendszer.....	17
4.2. Javaslat a koncepció és a változások nyomon követésére, a felülvizsgálat rendjére	17

A településfejlesztési koncepció rövid összefoglalása

1. JÖVŐKÉP

1.1. A település jövőképe a társadalmi, gazdasági, táji, természeti és épített környezetére vonatkozóan

1. Decs nagyközség a jövőben jó életminőséget biztosító, a helyi adottságokat figyelembe vevő, identitását megtartó, fenntarthatóan fejlődő településsé kíván válni.
2. A települést vonzóvá kell tenni új gazdasági vállalkozások megtelepülése és a meglévők fejlesztése számára.
3. Kiemelt cél a helyben történő foglalkozást nyújtó munkahelyek számának növelése.
4. Az Önkormányzat a helyben működő vállalkozásokat fontosnak tartja és működésüket az önkormányzat lehetőségeinek keretei között segíti.
5. A település hosszútávon a település természeti, kulturális, történeti értékekben gazdag adottságaira alapozva a helyi társadalom, a gazdaság és a természeti környezet három alappilléreire alapozza fejlődési pályáját.
6. A település a környékbeli és szomszédos településekkel (különösen Szekszárd, Ócsény, Sárpilis, Bátaszék) jó viszonyt ápol és együttműködik.
7. A település teljeskörű alapfokú ellátással rendelkezik, amelyeket folyamatosan tovább fejleszt a közigazgatás, az oktatás-nevelés, az egészségügyi és szociális ellátás, a lakossági szolgáltatások és a település identitását, közösségi életét segítő funkciók területén.
8. Az 5113. sz. Szekszárd - Várdomb összekötő út átkelési szakaszának új nyomvonalra helyezésével a lakóterületeit élhetőbbé és biztonságosabbá kívánja tenni.
9. Az Önkormányzat a lakókörnyezet rendezettségének fokozására és a természeti környezet védelmére irányuló intézkedésekkel kívánja a lakosság életkörülményeit javítani.
10. A településen található szegregátumokat komplex program keretében fel kell számolni (közművesítés, útépités, ingatlan-gazdálkodás)
11. A település az idegenforgalom fejlesztését a település néprajzi értékeinek bemutatására, a Gemenci természetjáró-, kerékpáros-, és vadász-turizmusra, valamint a szőlőhegyi borturizmusra építi.

1.2. A településfejlesztési elvek rögzítése

A településfejlesztési elvek az Országos Területfejlesztési Koncepció alapján kerültek meghatározásra:

a) Szubszidiaritás és decentralizáció

A szubszidiaritás és decentralizáció elve alapján a területpolitikában egy térség fejlesztését azon a legalacsonyabb területi szinten kell kialakítani és végrehajtani, ahol a feladat elvégzéséhez a legtöbb információ áll rendelkezésre, és a legtöbb érdek kapcsolódik a feladat megvalósításához.

b) Térségi és táji szemlélet, valós térszerveződések követése

A településfejlesztési intézkedések hatása nemcsak a település közigazgatási határain belül érződhet, hanem a térséget, valamint a tájat is befolyásolhatja. A táji és természeti környezeti elemek által meghatározott és a társadalmi gazdasági tevékenységek által alakított területi rendszerek, melyekben az egyes tájalkotó elemeket (domborzat, talaj, vízrajz, növény és állatvilág, társadalom) érintő beavatkozások kihatással vannak a többi elemre is, valamint a helyi gazdasági és társadalmi tevékenységeket is befolyásolják. Ezért a fejlesztések során a beavatkozás célterületét érintő tájak sajátosságait, változásait, működési mechanizmusát is figyelembe kell venni.

c) Fenntarthatóság elve

A fejlesztési beavatkozások esetében a fejlesztések alapját adó erőforrás gazdálkodás nem veszélyeztetheti a jövő generációinak esélyét arra, hogy szükségleteiket biztonságosan kielégítsék. A fenntartható települési rendszerekben a helyi gazdasági folyamatok nem veszélyeztetik a helyi természeti és épített környezetet, nem okozzák az erőforrások kimerülését.

d) Rendszerszemlélet, programozás, integrált fejlesztés

A településfejlesztési politikának fokozottan figyelembe kell vennie a nemzeti, térségi szintű gazdasági, társadalmi törekvéseket a fejlesztéseknél. A helyi adottságokon alapuló cselekvési terveket kell alkotni, nem elegendő a már bekövetkezett változásokra megfogalmazni válaszintézkedéseket. A fejlesztéseknek az átfogó jövőkép megvalósulását kell segíteniük, egymásra épülő intézkedések láncolatát alkotva.

e) Hatékonyság és koncentráció

A településfejlesztési koncepció a hatékonyság elvének érvényesítésére törekszik a legkritikusabb pontokon történő, leghatékonyabb beavatkozás érdekében.

f) Nyilvánosság, partnerség

Korunkban egyre nagyobb hangsúlyt kap a nyilvánosság és a közösségi részvétel a településfejlesztési ügyekben. A településfejlesztési koncepció tartalmát a lakossággal, a helyi társadalmi és civil közösségekkel, egyesületekkel és a helyi gazdasági szereplőkkel egyeztetni kell, aminek menetét a partnerség rendje szabályozza.

g) Átláthatóság, monitoring és értékelés

A településfejlesztés egy állandó folyamat, mely csak a települési közösség akaratával egységben valósítható meg, folyamatos értékelések mellett, hogy az esetlegesen jelentkező nemkívánatos tendenciák mielőbb megfékezhetőek legyenek.

2. CÉLOK

2.1. A település átfogó fejlesztését szolgáló célok meghatározása

A település átfogó fejlesztését szolgáló céljai a megalapozó vizsgálatban meghatározott adottságok ismeretében kerültek meghatározásra.

Elsődleges cél az életminőség javítása, a település népességmegtartó képességének fejlesztése, a természeti és kulturális erőforrásokhoz történő alkalmazkodás, a táji, települési hagyományokra építkezés, a természeti környezet értékeinek megőrzése.

2.1.1. Átfogó fejlesztési célok - figyelembe véve a 2014-2020 időszakra meghatározott Operatív Program céljait

a) Térség-specifikus erőforrásokra épülő, azokat gyarapító gazdasági növekedés és foglalkoztatás-bővítése:

- Helyi- és térségi erőforrások hasznosítása, gazdagítása (gazdaságfejlesztés);
- Szekszárd város és a városkörnyék együttműködésének javítása;
- A térség foglalkoztatási potenciáljának bővítése;
- Térségi szinten meghatározó ágazatok (mezőgazdaság, ipar, idegenforgalom) fejlesztése.

b) Élhető és az üzleti szereplők számára vonzó település kialakítása:

- A lakókörnyezet minőségének javítása;
- Környezeti, egészségügyi paraméterek javítása;
- Fizikai aktivitást szolgáló rekreációs lehetőségek kínálatának bővítése;
- Napi tevékenységek ellátását szolgáló, helyi igényekre szabott közlekedési és egyéb közszolgáltatás biztosítása;
- Munkavállalókat és a munkába járást támogató települési környezet, infrastruktúra, közszolgáltatások működtetése;
- A gyermekvállalási kedv fokozása (pl. gyermek- és családbarát közterületi és közszolgáltatási beavatkozásokkal);
- Egészséges szabadidő eltöltés feltétel-rendszerének biztosítása;
- Egészségügyi szolgáltatások fejlesztése.

c) Helyi közösségek megerősítése és öngondoskodó képességük javítása:

Átfogó cél, hogy a helyi társadalom képes legyen kialakítani a saját jövőképét, feltárni belső erőforrásait és megvalósítani az ezekre épülő fejlesztéseket.

Célok:

- A közösség-vezérelt helyi fejlesztések támogatása;
- A vidéki és városi közösségek partnerségi kapcsolatának elősegítése, erősítése;
- A település lakóinak és civil szervezeteinek a gazdasági és közéletbe való hatékony bekapcsolódásának elősegítése, ösztönzése.

2.1.2. A település átfogó fejlesztési céljai a három alappillér (társadalom, környezet, gazdaság) vonatkozásában

a) Társadalom: A település népességének megtartása, életszínvonalának növelése

Az Önkormányzat fő céljai közé tartozik a népesség megtartása. Ennek érdekében meg kell őrizni és fejleszteni kell a helyi munkalehetőségeket, a meglévő ellátásokat és szolgáltatásokat mind az oktatás, az egészségügyi és szociális ellátás, az igazgatás és a közművelődés területén.

Fontos célkitűzés a település identitását megalapozó kulturális értékeinek megőrzése és minél szélesebb körben történő népszerűsítése.

b) Környezet: A természeti és épített környezet megóvása, fenntartható fejlesztése

A település természeti- és épített környezeti értékeit meg kell óvni. A fenntartható fejlődés elveinek figyelembe vétele mellett a természeti értékeket bemutatathatóvá kell tenni. Az épített örökség emlékeinél a bemutatathatóság mellett az építészeti értékeket megtartó funkciók (lakó-, közösségi-, turisztikai) megtalálása és megvalósítása is fontos feladat.

A települési környezet javításának kiemelt területe a közlekedési és közmű-ellátási infrastruktúra fejlesztése.

A település energiagazdálkodásának optimalizálása érdekében ösztönözni kell a környezetbarát megújuló energetikai rendszerek elterjedését.

c) Gazdaság: A helyi gazdaság fejlesztése

A népességmegtartó képesség javítása szempontjából legfontosabb a helyi munkahelyek teremtése, elsődlegesen a versenyipiaci szereplők oldaláról, másrészt az Önkormányzat részéről.

A település természeti és épített környezeti, valamint kulturális értékeire alapozva cél a turizmusba történő egyre intenzívebb bekapcsolódás.

2.2. Részcélok és a beavatkozások területi egységeinek meghatározása

2.2.1. Társadalom: A település népességének megtartása, életszínvonalának növelése

a) Az alapellátás fejlesztésére, egészségügy fejlesztésére irányuló javaslatok:

- Megfelelő színvonalú egészségügyi alapellátás biztosítása, valamint az egészségügyi infrastruktúra (épület és eszközállomány) fejlesztése.
- A környékbeli kórházak (Szekszárd, Baja) elérhetőségének javítása.
- Egészséget befolyásoló tényezőkről (pl. táplálkozásról, dohányzásról, mentális egészségről, tudatmódosító szerek használatáról) szakmai programok, tájékoztatók tartása.
- A helyi alapellátásban dolgozók bevonásával települési egészségterv elkészítése.
- Szűrővizsgálatok elérésének lehetővé tétele helyben, vagy környékbeli településen.
- Az egészségügyben dolgozók számára kedvező foglalkoztatási feltételek biztosítása.

b) A település népességmegtartó erejének fokozására irányuló javaslatok:

- A lakosság helyben maradását elősegítő fejlesztések: helybeli foglalkoztatási lehetőségek bővítése, az alapellátás biztosítása, az életminőség javítása, más településeken található munkahelyek megközelíthetőségének javítása (tömegközlekedés).

- A helyben történő foglalkoztatásra, valamint Szekszárd közelségére alapozva minőségi lakóterületek, zöldterületek, játszóterek kialakítása, amely segíti a családok letelepedését.
- A család és a munkahely összehangolását segítő gyermekjóléti és szociális nappali szolgáltatások infrastruktúrájának további kialakítása, fejlesztése (pl. bölcsőde, családi napközi). Ennek fejlesztése történhet helyben, illetve más településsel, településekkel társulva.
- A lakóterületek színvonalának javítása (burkolt utak, járdák, közművek, zöldterületek, utcafásítás).

c) **Oktatás, kultúra, humán infrastruktúra fejlesztésére irányuló javaslatok:**

- Az oktatási létesítmények és háttéreszközeik folyamatos fejlesztése.
- Az általános iskola és az óvoda színvonalának folyamatos emelése, a fenntarthatóság, az esélyegyenlőség, a fizikai és infokommunikációs akadálymentesítés, valamint a környezettudatosság elveinek figyelembe vételével.
- A település és a környék természeti és épített környezeti értékeinek, a helyi hagyományok, a település történetének bemutatása, ismertetése elsősorban a fiataloknak szervezett programokkal.
- A művelődési ház felszereltségének fejlesztése a helyi közösségi és ifjúsági aktivitás feltételeinek javítása érdekében.
- A könyvtár színvonalának, kínálatának fejlesztése eszközbeszerzéssel, programok szervezésével.
- A szakképzett munkaerő helyben tartását segítő intézkedések megtétele.
- A civil szervezetek működésének, tevékenységének támogatása, összehangolása.

d) **Szociális szolgáltatások fejlesztésére irányuló javaslatok:**

- A szociális ellátás színvonalának fejlesztése a gyermekjóléti szolgáltatás, a gyermekek napközbeni ellátása terén.
- Az időskorúak ellátási rendszerének javítása, a házi segítségnyújtás fejlesztése.
- Jelzőrendszeres házi segítségnyújtás kialakítása.
- Képzések szervezése, tanfolyamok elérhetővé tétele a tartósan munkanélküliek, hátrányos helyzetűek számára.

2.2.2. Környezet: A természeti és épített környezet megóvása, a települési környezet fenntartható fejlesztése

a) **A környezetvédelemre, természetvédelemre és az épített környezet védelmére irányuló javaslatok:**

- A zavaró hatású gazdasági tevékenységek megfelelő védőtávolságának biztosítása településrendezési eszközökkel.
- A szakszerűtlenül megépített, bizonytalan szigetelésű szennyvíz-szikasztók, szennyvíztárolók megszüntetése.
- A szelektív hulladékgyűjtés fejlesztése, az illegális hulladéklerakások megszüntetése a település teljes területén.
- A külterületi utak – kiemelten a Szőlőhegyi út - megerősítése.

- Vízkár-megelőző intézkedések.
 - A külterület – különösen a szőlőhegy - tájképi értékeinek megőrzése, a helyi védelemre érdemes természeti területek, művi értékek feltérképezése, helyi rendelettel történő védelem alá helyezése (megtörtént).
 - A klímaváltozás kedvezőtlen hatásait csökkentő helyi alkalmazkodási stratégiák meghatározása (zöldterület fejlesztési program, helyi termék előállítás és fogyasztás elősegítése, házi komposztálás és csapadékvíz gyűjtés lehetőségének biztosítása, talajvédő fölművelési módszerek népszerűsítése).
- b) **A lakosság életkörülményeinek folyamatos javítására irányuló javaslatok:**
- A munkába járás infrastrukturális feltételeinek biztosítása az igényekhez hangolt helyközi járatok, akadálymentes várakozóhelyek kialakításával.
 - Községi- és sportlétesítmények, valamint közterületek akadálymentesítése.
 - Közbiztonság javítása a rendőrség és polgárőrség együttes segítségével.
 - A közterületek, közparkok, települési zöldfelületek folyamatos karbantartása, fejlesztése.
 - A belterületi utak burkolatainak megerősítése, járdák létesítése szükség szerint.
- c) **A település esztétikusabbá tételére irányuló javaslatok:**
- A település életében meghatározó, köztulajdonban lévő tárgyi, építészeti, műemléki vagy helyi védettség alatt álló értékek igény szerinti értékmegőrző felújítása, fejlesztése.
 - A közigazgatási és közszolgáltatási funkciót ellátó épületek (községháza, orvosi rendelő, általános iskola, óvoda, művelődési ház, stb.) jó karban tartása.
 - A közterületek rendezettségének fokozása.
 - Zöldterületek ápolása és fejlesztése.
 - A településen található természeti és épített örökség megóvása.
 - A leromlott településrészek – Tabán - rehabilitációja.

2.2.3. Gazdaság: A helyi gazdaság fejlesztése

- a) **Munkahely-teremtésre, gazdaságfejlesztésre, a helyben foglalkoztatottság növelésére, tartós munkanélküliség kialakulásának megakadályozására irányuló javaslatok**
- A helyi vállalkozások működésének segítése.
 - Új vállalkozások számára új gazdasági területek kijelölésével letelepedési lehetőség biztosítása.
 - A gazdasági területeken a helyi sajátosságokon alapuló mezőgazdasági, valamint a környezetet nem zavaró ipari és szolgáltató tevékenységek megtelepedésének ösztönzése.
- b) **A mezőgazdaság fejlesztése**
- Az időjárástól független, egész évben használható külterületi utak kiépítésével, a hiányzó infrastruktúra kialakításával a termelési lehetőségek javítása.
 - A termelőket összefogó, érdekeiket a természetben, tárolásban, szállításban és az értékesítésben képviselő és segítő szervezet (szövetkezet) létrehozása.

- A nagytáblás mezőgazdasági területek mellett a kiskertek művelésének ösztönzése helyi „kézműves” termékek előállítására céljából.
- A termőföldeken a piac által keresett termények termesztése.
- A belvízveszélyes területek lehetőség szerint extenzív állattartás céljára hasznosítandók.
- A nagytáblás mezőgazdasági művelés esetében törekedni kell a piaci igényekhez alkalmazkodó, sokszínű növénykultúra kialakítására.
- Növénytermesztésnél a kertészeti kultúrák (szőlő-, gyümölcs-, zöldség-termesztés) fejlesztése támogatandó.
- A településrendezési eszközökben a fenntartható fejlesztés figyelembe vételével a tevékenységhez szükséges építési feltételek meghatározása szükséges.

c) **A turizmus fejlesztése**

Decs belterülete két nagy forgalmú turisztikai körzet között fekszik, azonban a falunak csak csekély haszna van ezekből. A Szekszárdi borvidékhez tartozó Szőlőhegy alapvetően Szekszárd vonzásában él, pedig itt több nagy borászat és vendéglátó létesítmény is található (Takler kúria, Fritz borház és panzió, Panzió a Fehér tehénhez, Decsi-hegyi apartman, Pataki tanya, Provence birtok, Kehl pince). A Gemenci erdő pedig átjárhatatlan kerítéssel van leválasztva a falu felől, mind a horgászni vágyókat, mind a túrázókat kizárva, akik csak Pörböly vagy Keselyűs felől léphetnek be a védett erdő területére.

A turizmus élénkítése érdekében teendő javaslatok:

- A Sárköz kulturális örökségének ápolása és népszerűsítése (arra alkalmas épületekben további néprajzi bemutatóhelyek, tájjellegű vendéglátó-helyek kialakítása, a műemléki jelentőségű terület (községközpont) revitalizációja).
- Helyi szálláshelyek (falusi turizmus, panziók, vendégházak) jobb kihasználása és a programkínálat bővítése, a közreműködők segítése.
- Szekszárd – Bátaszék kerékpárút kiépítése az 56. úttal párhuzamosan.
- A borturizmus fejlesztése elsősorban a szőlőhegyi utak minőségének javításával
- Településmarketing erősítése, amely tudatosan és szervezeten dolgozza ki a települési célokat, elképzeléseket a turizmus területén is: a település és környékét bemutató népszerűsítő kiadványok készítése, az interneten való folyamatos megjelenés biztosítása.
- Együttműködés a Gemenc Zrt-vel a gemenci és a decsi turizmus összehangolására. Kívánatos lenne a falu irányából a Gemenc területére a gyalogos és kerékpáros túrázóknak számára bejárési lehetőséget biztosítani legalább a Szomfovai erdészháznál és a Lankóci gátórháznál. Ennek lehetőségét az Önkormányzatnak a Gemenc Zrt.-vel és a Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatósággal szükséges egyeztetnie.

2.2.4. A jövőkép, a településfejlesztési elvek, az átfogó cél és a részcélok kapcsolata

A település prognosztizált kívánatos jövőképe a településfejlesztési elveken nyugvó átfogó, illetve részcélok összehangolt megvalósításával teljesülhet.

Decs településfejlesztési koncepciójának célrendszere illeszkedik a település megalapozó vizsgálatában feltárt adottságokhoz.

Az önkormányzat a szubszidiaritás elvét alkalmazva kötelező feladatain túlmenően a helyi közösség életminőségét javító intézkedéseket a partnerségi egyeztetések alkalmazásával a lakosság részvételével, véleményének bevonásával dolgozza ki.

A célok megvalósítása is fenti elven történik. A műszaki jellegű fejlesztések megvalósítása helyi vállalkozások bevonásával munkahely-teremtést, valamint a megvalósított fejlesztéshez való szorosabb kötődést eredményezhet a lakosság körében.

A település közigazgatási határain túlnyúló fejlesztéseknél a térség és a táj adottságait figyelembe kell venni. A településen túlmutató műszaki fejlesztéseknél - pl. kerékpárút, országos közút - már a fejlesztési elképzeléseknél, a településrendezési eszközök készítésénél fontos a térségi szempontok és a földrajzi adottságok figyelembevétele, a környező települések hasonló jellegű fejlesztési elképzeléseinek kellő ismerete.

A településfejlesztésben a partnerség elvének is érvényesülnie kell. A településfejlesztési koncepció egyeztetésénél a jogszabályban meghatározott államigazgatási szervek megkeresése mellett a partnerség elve alapján fontos a helyi társadalom, a civil szervezetek megkeresése, tájékoztatása.

A településfejlesztési koncepcióban szereplő célok, részcélok megvalósulását, a fejlesztési elképzelések aktualizálását az önkormányzatnak célszerű kellő gyakorisággal (lehetőség szerint akár évente) értékelni.

2.2.5. A fejlesztési célok értelmezése az egyes településrészekre

a) Belterület (településközpont és jellemzően családi házas területek)

A „Társadalom” fejezetben megfogalmazott átfogó fejlesztési célok és az ahhoz kapcsolódó részcélok: az oktatás, kultúra, humán infrastruktúra, a szociális szolgáltatások, az alapellátás, az egészségügy fejlesztése, a népességfogyás megállítása, a település népességmegtartó erejének fokozása (lásd részletesen: 2.2.1. a), b), c), d) pontok) a nagyközség belterületét érintik és ott valósítandók meg. A belterületen található a település intézményei és azok a közösségi épületek, terek, ahol a fenti részcélok megvalósítása értelmezhető.

A természeti és épített környezet megóvásához, a települési környezet fenntartható fejlesztéséhez rendelt részcélok zöme is a belterületen valósítható meg, különös tekintettel a település esztétikusabbá tételére és a lakosság életkörülményeinek javítására vonatkozóan. (lásd részletesen: 2.2.2. a), b), c) pontok).

A helyi gazdaság fejlesztésére irányuló részcélok közül a nem zavaró gazdasági tevékenységek megtelepedése a cél, amelyek lehetőség szerint a helyi sajátosságokon alapulnak.

A 2.2.3. c) pontokban foglalt részcélok teljesítésével a turizmus fejleszthető mind a belterületen, mind pedig a szőlőhegyi területeken is, amely a gazdaság egyéb ágazatai mellett egyre nagyobb szerepet kap. Az értékes épített örökség bemutatása, egyes lakóépületek és a református templom látogathatóvá tétele javasolt.

b) Külterület

A külterületen (tanyák, szőlőhegy) élő lakosság számára is biztosítani kell az emberhez méltó életfeltételeket, környezetet. Az oktatás, kultúra, humán infrastruktúra, a szociális szolgáltatások, az egészségügy fejlesztésére vonatkozó részcélok belterületen valósulnak meg, de lehetővé kell tenni a külterületen élők számára is azok könnyű elérhetőségét, használatát.

A külterületeken fontos az egyedülálló idők rendszeres segítése (a településen a tanyagondnoki szolgálat 2013-ban megszűnt).

A külterület nagy részét termőföldek alkotják, amelyek a mezőgazdaság, mint a település legjelentősebb gazdasági ágazatának alapjául szolgálnak.

A 2.2.3. b) pont a mezőgazdaság fejlesztésére irányuló részcélokat fogalmazza meg, amely a külterületen valósítható meg.

A munkahelyteremtés, gazdaságfejlesztés, a helyben foglalkoztatottság növelése, jövedelemszerzési lehetőségek megteremtése, mint rész cél (lásd részletesen: 2.2.3. a) pont) a külterületi meglévő és tervezett gazdasági területek esetében is megvalósítandó.

Környezetvédelem, természetvédelem, épített környezet védelme

A külterületen (szőlőhegy, majorok) a még meglévő szakszerűtlen, szivárgó szennyvíztárolók, trágyatárolók feltérképezése, , valamint az illegális hulladéklerakók megszüntetése szükséges.

A természetvédelem szempontjából frekventált területeken a környezetkímélő gazdálkodást kell előtérbe helyezni.

A külterületen élő lakosság életkörülményeinek folyamatos javítása

A külterületen élők számára a külterületi utak rendbetétele és egészséges ivóvíz biztosítása szükséges.

A településrész esztétikusabbá tétele

A mezőgazdasági üzemi telephelyeket védőfásítással javasolt körülvenni.

Turizmus fejlesztése

A turizmus palettájának színesítésére főként a szőlőhegyi területek (borturizmus) kínálnak lehetőséget.

3. KIINDULÓ ADATOK A TOVÁBBI TERVEZÉSI FELADATOKHOZ

3.1. A stratégiához és a településrendezési eszközök készítéséhez szükséges társadalmi, gazdasági és környezeti adatok meghatározása

A fejezetre vonatkozó részletes adatokat a településfejlesztési koncepció mellékletét képező „**Decs nagyközség megalapozó vizsgálata a településfejlesztési koncepcióhoz 2019.**” című anyag tartalmazza.

3.1.1. Demográfiai adatok

A nagyközség lakónépességének alakulása:

Év	1910	1920	1930	1941	1949	1960	1970	1980	1990	2001	2011	2015	2018
Fő	3688	4312	4789	5120	5502	5180	4611	4338	4092	4220	3839	3802	4111

Országos tendencia a népesség fogyása, a társadalom előregedése, ez alól Decs sem kivétel. A település városkörnyéki agglomerációban való fekvése miatt azonban az utóbbi években a népességszám csökkenése megállt, sőt némi növekedés is mutatkozott.

A népességszám nagy távú stabilizálásához központilag irányított falufejlesztési- és a hátrányos helyzetű térségekre – mint pl. a Dél-Dunántúl jelentős része - koncentráltó vidékfejlesztési politika következetes alkalmazására lenne szükség.

3.1.2. Gazdasági adatok

A település népességmegtartó erejének fő összetevője a munkalehetőségek helyben való biztosítása. Önálló vállalkozásokban és mezőgazdasági vállalkozásokban is dolgoznak helyben.

Az eljáró, ingázó dolgozók száma jelentős, túlnyomó részük Szekszárdra jár dolgozni. Ezen kívül az oktatásban és a közigazgatásban dolgozók száma is jelentős.

Foglalkoztatott	Inaktív kereső	Munkanélküli	Eltartott
1296	1337	271	935

A népesség megoszlása gazdasági aktivitás szerint (fő) (Forrás: KSH, 2011)

Jelentősebb helyi vállalkozások:

- Takler Kft. (borászat, szálláshely)
- Fritz tanya - Faktor Kft. (borászat, szálláshely)
- Invenio Kft. (mezőgazdaság)
- Gemenci Erdő és Vadgazdaság (erdőgazdálkodás)
- Szabolcsi Kft. (mezőgazdaság)
- Decsi Pék Sütőipari Kft. (pékség)

3.1.3. Környezeti adatok

a) Elhelyezkedés, közlekedés

Decs nagyközség Tolna megye délkeleti részén, közúton Szekszárdtól 12 km, Bátaszéktől 15 km, Bajától 35 km, Pécstől 66 km, Budapesttől 160 km távolságban található. A településen áthalad a 46-os számú Sárbogárd – Szekszárd - Bátaszék vasútvonal.

A település közlekedési kapcsolatai jók: a település külterületén áthalad az M6 autópálya és az 56. sz. Szekszárd – Udvar országos főút. A belterületen áthaladó 5113. sz. út Szekszárd és Bátaszék irányába, de az M6 autópálya felé is kapcsolatot teremt. Baja elérhetőségét azonban jelentősen javíthatná egy Decs és Pörböly között kiépítendő út.

Decsen vasútállomás helyben található, az áthaladó járatokkal Szekszárd, Bátaszék, Baja és Budapest is közvetlenül elérhető.

Decs keleti határát érinti a Duna, mint fontos nemzetközi víziút, Decsen azonban kikötő nem létesült és a Gemenci erdő védelme miatt nem is tervezett.

A településhez a legközelebbi – nem nyilvános - repülőtér (2-3 km) Őcsényben található.

b) Épített környezet

A település épületállományának nagy részét családi házas lakóingatlanok képezik, de a Váci Mihály utcában többlakásos lakóépületek is találhatóak. Az épületállomány többi részét az intézmények és vállalkozások épületei alkotják.

A statisztikai adatok szerint Decsen 2018-ban 1503 lakás állott. A település 4111 fős népességére tekintettel a 100 lakásra jutó lakosság 274 fő, ami jelentősen meghaladja a megyei átlagot (235 fő/100 lakás).

c) Természetvédelem

Decsen több természetvédelem alatt álló terület található. A közigazgatási terület keleti részén a Gemenci erdő és a Lankóc-csatorna menti sáv magterületnek, míg a Szekszárd-Bátai-főcsatorna menti sáv ökológiai folyosónak minősülnek.

Magyarország Területrendezési Terve szerint a Gemenci erdő és a szőlőhegy tájképvédelmi terület övezetbe tartoznak. A tájképvédelemmel kapcsolatos előírásokat a településkép-védelmi rendeletben kell szerepeltetni.

3.2. A meghatározott területigényes elemek alapján javaslat a műszaki infrastruktúra fő elemeinek térbeli rendjére és a terület-felhasználásra irányuló településszerkezeti változtatásokra

A jelentősebb tervezett településszerkezeti változtatási igények:

3.2.1. Közlekedés

5113. út települést elkerülő új nyomvonal

Decs belterületét az 5113. sz. Szekszárd – Várdomb országos mellékút kapcsolja be az ország közúti vérkeringésébe, egyúttal ezen úton lehet eljutni Szekszárd és Bátaszék, továbbá az M6 autópálya felé is. Az 5113. út decsi átkelési szakasza azonban szűk keresztmetszetű és vonalvezetése is kedvezőtlen. Ezért már a 2008-ban elfogadott településrendezési terv is új nyomvonalat javasolt az 5113. út számára a vasút melletti út illetve a Szövetkezet utca felhasználásával. E nyomvonal vasútállomás előtti szakasza az Ady Endre és Hunyadi utca között megfelelően kiépített, északi és déli folytatása azonban hiányzik. A Szövetkezet utca lakókörnyezetébe azonban országos mellékút bevezetése környezetvédelmi és forgalomtechnikai okokból is aggályos, ezért nem javasolt.

Az átkelési szakasz helyzetének javítására új, alternatív javaslat merült fel: A belterületet keletről elkerülő út kiépítése, mely északon Őcsény közigazgatási területéről indulna, a belterülettől keletre 100-200 méterre haladna és a Fő utca déli végén kapcsolódhatna a meglévő úthoz. Ez az út jelenleg nem szerepel a megyei területrendezési tervben, ezért jelenleg a településrendezési eszközökben sem szerepeltethető.

Decs – Pörböly között helyi gyűjtőút kiépítése

Decs és Pörböly között Alsónyék közigazgatási területének érintésével szükség lenne egy helyi gyűjtőút kiépítésére. Jelenleg a Decs – Pörböly távolság közúton 20 km, a tervezett úton viszont 11 km lenne, vagyis ezáltal a Decs – Baja távolság 9 km-rel rövidülhetne. Ez az útvonal Tolna megye területrendezési tervének leíró részében is szerepel.

Délnyugati tehermentesítő út

Az Önkormányzat pályázat segítségével egy mezőgazdasági tehermentesítő utat kíván kiépíteni a Szőlőhegyi út belterületi csatlakozásától a belterület déli határán a Pilissy Elemér utca felé, majd a vasút keleti oldalán az 5113. sz. útig.

Dombóvár – Báta kerékpárút decsi szakasza

Decs közigazgatási területét érinti a tervezett Dombóvár – Mágocs – Egyházaskozár – Aparhant – Bonyhád – Szálka – Alsónyék – Báta térségi kerékpárút (ennek még egyetlen szakasza sem létezik). Az elképzelt nyomvonal Szálka felől a Mausz kápolnától átvágva a szőlőhegyet a szőlőhegyi út mentén halad kelet felé, majd dél felé fordul Várdomb-Újberekpuszta irányába.

Szekszárd – Decs kerékpárút az 56. út mentén

A megyei szerkezeti terv tartalmazza a Szekszárd és a Decsi szőlőhegy összeköttetést is az 56. út mentén (a határozat szövegéből azonban ez kimaradt). Ennek Szekszárd közigazgatási területét érintő szakasza már kiépült az 56. út – 5114. út körforgalmú csomópontjáig (Szőlő utca).

Helyi kerékpárutak

Decs külterületét érinti a Tolna megye területrendezési tervében szereplő térségi jelentőségű Duna jobbparti (Dunaújváros – Paks – Gerjen – Bogyzsló – Keselyús – Pörböly – Báta – Dunaszekcső) kerékpárút, mely a térségben a Duna szilárd burkolattal ellátott árvízvédelmi töltésén halad. Decs területén biztosítani kellene a túra-kerékpározók feljutási lehetőségét az árvízvédelmi töltésre.

Lakossági igény merült fel Decs és Őcsény helyi kerékpárúttal történő összeköttetésére.

3.2.2. Új gazdasági területek kijelölése

A meglévő vállalkozások területigényes fejlesztésére és új vállalkozások megtelepedése számára – ahol ezt jogszabályon alapuló korlátozó tényezők nem tiltják és környezetvédelmi szempontokkal nem ellentétes – lehetőséget kell biztosítani.

A több, jellemzően mezőgazdasági jellegű vállalkozás által használt, a belterülettől délre fekvő volt Egyetértés Tsz major környékén a jövőben várható vállalkozói igények számára területi fejlesztés javasolt nyugati irányban.

A működő és fejlesztésre alkalmas külterületi mezőgazdasági üzemeket (pl. Újberekpuszta, a volt Állami Gazdasági sertéstelep, Prücsök-tanya, Ledniczki-tanya) célszerű beépítésre szánt övezetbe (elsődlegesen különleges mezőgazdasági üzemi területbe) sorolni.

3.2.3. Lakóterületek fejlesztése

A lakóterületi fejlesztéseket belterületen, illetve a belterülethez szervesen kapcsolódó módon kell megvalósítani.

A 2008-ban elfogadott településrendezési terv jelentős nagyságú (160 db új telek) új lakóterületet tervezett a belterülettől nyugatra. A terület lakóterület-fejlesztés céljára továbbra is fenntartandó.

3.2.4. Közintézmények fejlesztése

Új közintézményeket elsődlegesen a településközpont vegyes övezet területén kell elhelyezni.

A református egyház részéről igényként merült fel a hatályos rendezési zöldterületbe sorolt régi református temető területének visszaminősítése temető területbe.

3.2.5. Rekreációs területek

A 2008-ban elfogadott településszerkezeti tervben a belterülettől nyugati irányban, de az autópályától keletre a Szőlőhegyi út mentén egy új, nagy kiterjedésű különleges üdülő-rekreációs terület került kijelölésre. A területen eddig üdülési-rekreációs célú fejlesztés nem valósult meg, de ennek lehetősége még vizsgálendő. Ugyancsak üdülési-rekreációs funkció jelent meg a belterülettől délre fekvő volt homokbánya-tó területén.

A turizmus-idegenforgalom céljára alkalmas területeket (pl. Cserenc, Szomfovai pihenőház, Lankóci vízügyi múzeum, Lassi méhészeti kiállítás) a jövőben is elsődlegesen ilyen célra kívánatos fenntartani.

A szőlőhegyen olyan szabályozásra van szükség, ami elősegíti a vendéglátás és bor-turizmus további fejlesztését.

3.3. Az örökségi értékek és a védettség bemutatása, javaslatok az örökség védelmére és az örökségi érték alapú, fenntartható fejlesztésére

A Sárközi tájházának (Kossuth u. 36.) köszönhetően Decs a Magyarországi tájházak hálózata című világörökség várományos területek körébe tartozik.

A nagyközség jelentős műemléki értékekkel rendelkezik, amely egyrészt a műemlék református templomnak, a Mausz-kápolnának, a Sárközi tájháznak és további 12 db műemléki védettségű lakóingatlanok köszönhető. Decs központjának nagy része műemléki jelentőségű területnek minősül.

Műemléket érintő átalakítások, felújítások esetén a vonatkozó országos előírásokat kell betartani. A szakmai felügyeletet az illetékes örökségvédelmi hatóság biztosítja.

A település fentiekén túl 53 db (52 épület és egy emlékmű) helyi védelem alá helyezett építészeti értékkel is rendelkezik. A helyi védelem alá tartozó épületekre vonatkozó külön előírások a helyi településképi rendeletben kerültek meghatározásra.

A helyi védelem alatt álló építmények jegyzékét a településképi védelméről szóló 17/2017. (XII. 18.) ök. rendelet 1. melléklete tartalmazza.

Az örökségi értékek (műemlékek, helyi védettségek) fenntarthatósága szempontjából fontos a megfelelő funkció megtalálása, az épületek folyamatos használatának biztosítása. A kihasználatlan épületeknek olyan funkciókat kell keresni, hogy a használat során az építészeti értékek lehetőség szerint ne sérüljenek.

Az építészeti értékű épületek, építmények felújítását, jó karbantartását a kötelező előírások mellett az Önkormányzatnak ösztönöznie kell és lehetőségeihez mérten célszerű támogatni. Az Önkormányzatnak fel kell hívnia a tulajdonosok figyelmét a pályázati lehetőségekre, azokon való részvételhez szakmai segítségnyújtás biztosítása javasolt.

A lokálpatriotizmus erősítését segíti ezen értékek honlapon történő közzététele, ismertetése, valamint helyben történő kitáblázása.

A régészeti értékek védelme és fenntarthatósága a rájuk vonatkozó elvek és jogszabályok alapján értelmezendő. Decs régészeti lelőhelyekben „gazdag”, a hivatalos adatszolgáltatás szerint a település közigazgatási területén 26 db régészeti lelőhely található, ebből egy egyedileg védett régészeti lelőhely (Ete mezőváros). Javasolt Ete régészeti feltárt középkori templom-maradványainak romkertként történő bemutatása, ennek konkrét szándéka esetén azonban a hatóságot is be kell vonni az előkészítésbe.

4. A MEGVALÓSÍTÁS ESZKÖZEI ÉS AZOK NYOMONKÖVETÉSE

4.1. A koncepció megvalósítását szolgáló eszköz- és intézményrendszer

a) A fejlesztési célok megvalósítását segítő, jelentős beruházással nem járó önkormányzati beavatkozások:

- Településrendezési eszközök elkészítése, a koncepcióban szereplő célokhoz szükséges műszaki tartalmak szerepeltetése;
- Befektetők keresése a gazdasági célok eléréséhez;
- A település "reklámozása" a turizmus fejlesztése érdekében;
- Szomszédos, valamint környező önkormányzatokkal való szoros együttműködés, közös kitörési pontok keresése;
- A természeti és épített környezet megőrzésének támogatása;
- Helyi adókedvezmények, építési kedv növelése a magántőke helyben tartása, illetve bevonása érdekében.

b) A fejlesztési célok megvalósításához szükséges lehetséges források:

- Európai Unió források (pályázatok, támogatások);
- Állami források (normatív hozzájárulások, kiegészítő támogatási rendszerek, állami pályázatok);
- Önkormányzat saját bevételei.

Az önkormányzatok anyagi lehetőségei behatároltak, ezért kiemelt szerep jut az Európai Unió, illetve állami forráslehetőségek elnyerésének. Emiatt a naprakész pályázat-figyelés, pályázatok írása az Önkormányzat fontos feladata. Valóban közhasznú projektek esetében a szükséges saját erő biztosítására minden lehetséges eszközt meg kell ragadni.

4.2. Javaslat a koncepció és a változások nyomon követésére, a felülvizsgálat rendjére

A változások nyomon követésére és szükség szerinti felülvizsgálatára, korrekciójára - lehetőség szerint évente - a képviselő-testület munkaterve szerint kerül sor.

A települési célok megvalósításához szükséges intézkedések folyamatos nyomon követése kívánatos, amelyre célszerű téma-felelősöket kinevezni.